

Brüssel, 30.11.2016
COM(2016) 860 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, MAJANDUS-
JA SOTSIAALKOMITEELE, REGIOONIDE KOMITEELE JA EUROOPA
INVESTEERIMISPANGALE**

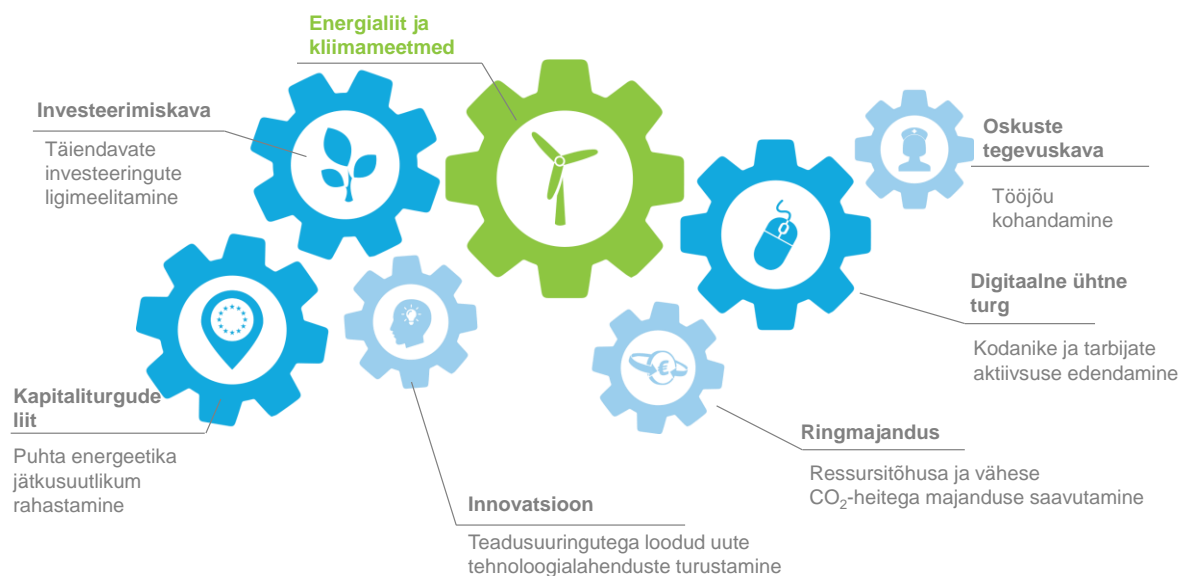
Puhas energia kõikidele eurooplastele

1. SISSEJUHATUS

Energialiit on üks president Junckeri juhitava Euroopa Komisjoni kümnest prioriteedist. Euroopa Liidu majanduse moderniseerimiseks tehakse selle raames koostööd muude selliste juhtalgatustega nagu digitaalne ühtne turg, kapitaliturgude liit ja Euroopa investeerimiskava, et toetada töökohtade loomist, majanduskasvu ja investeerimist Euroopasse.

Käesolev pakett annab võimaluse kiirendada nii puhtale energiale üleminekut kui ka majanduskasvu ja töökohtade loomist. Kui paketi abil suudetakse alates 2021. aastast igal aastal teha avaliku ja erasektori investeeringuid täiendavalt kuni 177 miljardi euro väärtuses, on järgmise kümne aasta jooksul võimalik kasvatada SKPd kuni 1 % ja luua 900 000 uut töökohta¹. See tähendab ka, et 2030. aastaks on ELi majanduse keskmine CO₂-mahukus 43 % väiksem kui praegu,² kusjuures taastuenergiaga kaetakse ligikaudu pool ELi elektritootmise toorainevajadusest³.

Joonis 1. Majanduse moderniseerimine - energialiidu ja kliimameetmete osakaal

Pariisi kokkulepe on ainulaadne ning ilma Euroopa Liiduta ei oleks see saanud võimalikuks. Tänapäevase näitasime taas oma juhtpositsiooni ja tõendasime, et koos tegutsedes on Euroopa Liit võimeline tulemusi saavutama. “**Jean-Claude Juncker**, Pariisi kokkuleppe ELi poolt ratifitseerimise kohta 4. oktoobril 2016.

Energeetikasektor on Euroopa majanduse jaoks oluline: energiahinnad mõjutavad kogu majanduse konkurentsivõimet ja moodustavad keskmiselt 6 % iga leibkonna aastakuludest⁴. Energeetikasektoris töötab ligikaudu 2,2 miljonit inimest rohkem kui 90 000 ettevõttes üle kogu Euroopa⁵ ja nad annavad 2 % kogu lisandväärtusest⁶. Seda toetab hästi arenev tootev tööstus, mis toodab vajalikke seadmeid ja osutab teenuseid mitte ainult Euroopas, vaid kogu

¹ Energiatõhususe direktiivi muudatuse mõju hinnang, SWD(2016) 405.

² Energiatõhususe direktiivi muudatuse mõju hinnangu (SWD(2016) 405) aluseks olevad tulemused.

³ Taastuenergia direktiivi uuesti sõnastamise mõju hinnang, SWD(2016) 418.

⁴ COM(2016) 769.

⁵ EU energy in figures (ELi energeetika arvudes), Statistical Pocketbook 2016.

⁶ Eurostat, liikmesriikide aruanded.

maailmas. Taastuvenergiaallikate ning energiatõhusustoodete ja -teenuste arendamine on viinud uute ettevõtete loomisele kogu Euroopas, aidanud kõikjal luua uusi töökohti ja tagada majanduskasvu. Energialiidu mõju tööhõivele ulatub kaugele väljapoole energiavarustussektorit. Näiteks on rohkem kui üks miljon töötajat otse või kaudselt hõivatud energeetikaga seotud sektorites⁷ ja ligikaudu üks miljon energiatõhususega seotud sektoris⁸.

Energialiit on ELi üks peamisi vahendeid üleminekuks vähese CO₂-heitega majandusele ja panus selle kõikehõlmava eesmärgi saavutamisse kogu maailmas. EL oli eestvedaja Pariisi kokkuleppe sõlmimisel eelmise aasta detsembris ja tänu kokkuleppe kiirele ratifitseerimisele ELis jõustus see esimene ülemaailmne kliimamuutuse leevendamise kokkulepe isegi vähem kui üks aasta hiljem, nimelt 4. novembril 2016. Pariisi kokkuleppes antakse selge ja ambitsioonikas suund investeerimisele vähese CO₂-heitega ühiskonnale üleminekuks vajaliku innovatsiooni edendamisse. Nüüd on prioriteet täita need ambitsioonikad kohustused, mis EL võttis endale Pariisi kliimakokkuleppega, ja suurel määral sõltub see edukast üleminekust puhta energia süsteemile, kuna kaks kolmandikku kasvuhoonegaaside heitest pärineb energia tootmisest ja kasutamisest.

Sama oluline on tagada, et üleminekust puhta energia süsteemile saaksid kasu kõik Euroopa kodanikud. Kõik tarbijad, unustamata haavatavaid või kütteostuvõimetuid elanikkonnakihte, peaksid tundma end kaasatuna sellesse üritusse ning saama käega katsutavat kasu juurdepääsust turvalisemale, puhtamale ja konkurentsivõimelisemale energiale, mis ongi energialiidu peamised eesmärgid. Komisjon on juba esitanud energialiidu raamstrateegia,⁹ ettepanekud gaasivarustuskindluse tagamise¹⁰ ja ELi heitkogustega kauplemise süsteemi¹¹ kohta ning nendega seotud eeskirjad jõupingutuste jagamise¹² ning maakasutuse ja metsamajanduse kohta,¹³ samuti vähese heitega liikuvuse strateegia¹⁴.

Nagu on teatatud komisjoni tööprogrammis aastaks 2017,¹⁵ esitab komisjon täna seadusandlikud ettepanekud ja hõlbustavad meetmed, mille eesmärk on moderniseerida majandust ja suurendada investeerimist puhta energiaga seotud sektoritesse.

Paketis esitatud seadusandlike ettepanekute ja hõlbustavate meetmete eesmärk on kiirendada, ümber kujundada ja tugevdada ELi majanduse üleminekut puhtale energiale ning tänu sellele luuakse töökohti ja tagatakse majanduskasv uutes majandussektorites ning luuakse uusi ärimudeleid.

Seadusandlikud ettepanekud hõlmavad energiatõhusust, taastuvenergiat, elektrituru kujundamist, varustuskindlust ja energialiidu juhtimise eeskirju.

Esitatud paketil on kolm peamist eesmärki:

⁷ EurObserv'ER, The State of Renewable Energies in Europe (Taastuvenergeetika olukord Euroopas), 15th edition, 2015 (2014. aasta andmed).

⁸ Study on Assessing the Employment and Social Impact of Energy Efficiency (Energiatõhususe tööhõivele avalduva mõju ja sotsiaalse mõju hindamise uuring).

⁹ COM(2015) 80.

¹⁰ COM(2016) 52.

¹¹ COM(2015) 337.

¹² COM(2016) 482.

¹³ COM(2016) 479.

¹⁴ COM(2016) 501.

¹⁵ COM(2016) 710.

- **seada esikohale energiatõhusus,**
- **saavutada liidripositsioon taastuenergia alal kogu maailmas,**
- **pakkuda tarbijatele õiglast hinda.**

Hõlbustavad meetmed sisaldavad algatusi, millega kiirendatakse innovatsiooni puhta energeetika valdkonnas ja renoveeritakse ehitisi Euroopas, samuti meetmeid, millega: innustatakse tegema riiklikke ja erainvesteeringuid ning kasutama võimalikult hästi ELi eelarve vahendeid; edendatakse ettevõtjate juhitavaid algatusi, millega aidatakse kaasa konkurentsivõime suurendamisele; levendatakse puhtale energiale ülemineku sotsiaalmõju; kaasatakse partnereid, ühelt poolt liikmesriikide valitsusi, kohalikke ja linnade omavalitsusi ning teiselt poolt ettevõtjaid, sotsiaalpartnereid ja investoreid, ning tugevdatakse Euroopa juhtpositsiooni puhta energia tehnoloogia ja teenuste alal, et aidata kolmandatel riikidel saavutada oma poliitilisi eesmärgi.

Kõnealust paketti tuleb vaadelda selle kontekstis – EL näitab kõikide jaoks teed arukama ja puhtama energeetika poole, et täita Pariisi kokkulepet, aidata kaasa majanduse kasvule, hoogustada investeerimist ja tugevdada tehnoloogiaalast juhtpositsiooni, luua uusi tööhõivevõimalusi ja suurendada kodanike heaolu.

ELi 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide saavutamiseks on ajavahemikul 2020–2030 vaja igal aastal investeerida ligikaudu 379 miljardit eurot¹⁶: enamasti energiatõhususse, taastuenergiaallikatesse ja taristusse. ELi ettevõtjad peaksid olema nende investeeringute tegemisel esireas. Selles kontekstis sõltub palju ELi ettevõtete innovatsioonialasest võimekusest. Igal aastal 27 miljardi euro investeerimisega avaliku ja erasektori teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevusse energialiiduga seotud valdkondades¹⁷ on ELil hea võimalus luua selle üleminekuga konkreetseid tööstus- ja äri võimalusi.

Tänu komisjonis täna esitatud poliitikameetmetele võib tööstustoodang ehituses suurened kuni 5 %, masinaehituses ning raua- ja terasetööstus kuni vastavalt 3,8 ja 3,5 %, mis omakorda tähendab täiendavaid töökohti: 700 000 ehituses, 230 000 masinaehituses ning 27 000 raua- ja terasetööstuses¹⁸.

2. SEADA ESIKOHALE ENERGIATÕHUSUS

Energiatõhusus on kõige laialdasemalt kättesaadav energiaallikas. Energiatõhususe esikohale seadmine kajastab asjaolu, et odavam ja puhtaim energia on selline energia, mida ei ole vaja toota ega tarbida. Selleks tuleb energiatõhusust võtta arvesse kogu energiasüsteemis, st juhtida aktiivselt nõudlust, et optimeerida energiatarbimist, vähendada tarbijate kulusid ja sõltuvust impordist, kusjuures investeerimist energiatõhususe taristusse vaadeldakse kui kulutõhusamat teed vähese CO₂-heitega majanduse ja ringmajanduse poole. See võimaldab kõrvaldada turult liigsed, eriti fossiilkütustel põhinevad tootmisvõimsused.

Komisjon on vaadanud läbi ELi **energiatõhususeesmärgi**, arvestades Euroopa Ülemkogul oktoobris 2014 esitatud taotlust, ning leiab, et EL peaks seadma ELi tasandil siduva esmärgi

¹⁶ Energiatõhususe direktiivi muudatuse mõju hinnang, SWD(2016) 405 (andmed investeeringute kohta muudesse sektoritesse kui transpordisektor).

¹⁷ Teadusuuringute Ühiskeskus, Euroopa energiatehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) infosüsteem, ettevalmistamisel.

¹⁸ Allikas: Energiatõhususe direktiivi muudatuse mõju hinnang, SWD(2016) 405 (makromajandusliku analüüsi üksikasjalikud tulemused).

suurendada energiatõhusust 30 % aastaks 2030. Võrreldes eesmärgiga vähemalt 27 %, mille suhtes lepiti kokku aastal 2014, peaks see eesmärgi suurendamine omakorda suurendama sisemajanduse koguprodukti 70 miljardi euro võrra ja looma 400 000 uut töökohta ning vähendama veelgi arveid, mida EL peab maksma fossiilkütuste impordi eest¹⁹. Suurendatud eesmärk aitab ka täita ELis 2030. aastaks võetud kasvuhooenergiaaste heite vähendamise ja taastuvenergia kasutamise kohustust.

Komisjon teeb ettepaneku pikendada ajavahemikule pärast 2020. aastat **energiasäästukohustusi**, mis on sätestatud energiatõhususe direktiivis,²⁰ millega energia tarnijatelt ja kasutajatelt nõutakse, et nad säästaksid aastas 1,5 % energiat. See meede on näidanud esimesi tulemusi tõuke andmisega erainvesteeringute tegemiseks, toetanud uute turuosaliste – energiateenuste pakkujate, sealhulgas agregatorite – ilmumist ja peaks seepärast toetama samalaadset arengut ka pärast 2020. aastat. Elektrituru uus ülesehitus aitab luua võrdsed tingimused nõudlusepoolsetele pakkujatele turul.

Hoonete arvele langeb 40 % summaarsest energiatarbimisest ja ligikaudu 75 % nendest hoonetest ei ole energiatõhusad²¹. Hoonete vähenenud energiatõhusus tuleneb liiga vähesest investimisest ja paljude tökete olemasolust. Kuigi hooned korrapäraselt hooldatakse või täiustatakse, jäetakse investeeringud energiasäästu sageli tähelepanuta, kuna need konkureerivad vähesel kapitalil pärast, puudub usaldusväärne teave, kogenud töötajad või kaheldakse võimaliku kasu saamises. Praeguse renoveerimismäära juures – umbes 1 % hoonetest igal aastal – kulub sajand selleks, et ajakohastada kõik olemasolevad hooned tänapäevaste nullilähedase energiatarbimise tasemeteni²². Puhast energiat tarbivad hooned on midagi enam kui energia säästmine: need pakuvad suuremaid mugavusi ja paremat elukvaliteeti, suudavad kaasata taastuvenergiaallikaid, energia salvestamist, digitaalset tehnoloogiat ning ühendada hooned transpordisüsteemiga. Investeeringud puhast energiat tarbivatesse hoonetesse võib muutuda juhtivaks teguriks üleminekul vähesel CO₂-heitega majandusele.

Üldkasutatavatesse hoonetesse, näiteks haiglatesse, koolidesse ja ametisasutustesse, investeerimise hoogustamine sõltub ka erasektori rahastamise kättesaadavusest ja erasektori ettevõtjatest, kes pakuvad innovatiivseid teenuseid, nagu energiatõhususlepingute sõlmimine. Energia säästmine võib positiivselt mõjutada ka avaliku sektori eelarvet, kuna ligikaudu üks miljard eurot kulutatakse igal aastal üldkasutatavate hoonete varustamisele energiaga. Ent avalikku sektorisse investeeringute tegemise ja varade uuendamise statistilise töötlemise eeskirjad peaksid olema läbipaistvad ja selged, et hõlbustada avalikus sektoris investeerimist energiatõhususse. Komisjon analüüsib tihedas koostöös liikmesriikidega avaliku sektori raamatupidamiseeskirjade mõju energiatõhususlepingute sõlmimisele turul ning ajakohastab oma suuniseid selliste partnerlussuhete statistilise töötlemise kohta enne 2017. aasta hiliskevadet.

Hoonete energiatõhususe direktiivi²³ muudatusega suurendatakse hoonete **renoveerimismäärasid**, kuna sellega karmistatakse sätteid hoonete renoveerimise pikaajalise strateegia kohta, et muuta hooned selle sajandi keskpaigaks CO₂-heite vabaks. Ettepanekuga parandatakse ka projektijuhtide ja investorite teavitamist; selleks tugevdatakse hoonete

¹⁹ Energiatõhususe direktiivi muudatuse mõju hinnang, SWD(2016) 405.

²⁰ COM(2016) 761.

²¹ Hoonete energiatõhususe direktiivi muudatuse mõju hinnang, SWD(2016) 414.

²² Hoonete energiatõhususe direktiivi muudatuse mõju hinnang, SWD(2016) 414.

²³ COM(2016) 765.

energiatõhususe sertifikaatide nõudeid, tehakse kättesaadavaks teave energiatarbimise intensiivsuse kohta avalike hoonete käitamisel ning seotakse omavahel avaliku sektori toetus ja saavutatud energiasäästu tase. Ettepanekus kutsutakse liikmesriike üles koondama investeeringuid ka kütteostuvõimetutele, kuna energiatõhusus on üks parimaid viise kõrvaldada kütteostuvõimetuse peamised põhjused.

ELi vähese heitega liikuvuse strateegia täitmise toetamiseks ning elektri kasutamise suurendamiseks transpordisektoris nõutakse hoonete energiatõhususe direktiivis elektriliste laadimispunktide paigaldamist. Olemasolevate hoonete puhul kehtib see säte alates 2025. aastast ainult kauplustele, mille juures on rohkem kui kümme parkimiskohta. Uute või suurema renoveerimise läbinud hoonete korral kehtib see säte elumajadele, mille juures on rohkem kui kümme parkimiskohta – nende puhul nõutakse kaablite eelnevat paigaldamist, – ning kauplustele, mille juures on rohkem kui kümme parkimiskohta – nende puhul nõutakse laadimispunktide installeerimist. VKEd ja avaliku sektori asutused võidakse selle kohaldamisalast välja jätta – viimased seetõttu, et need on juba hõlmatud alternatiivkütuste direktiiviga. Transpordi tõhususe suurendamiseks ja digitaalsete liikuvuslahenduste edendamiseks on selles pakettis ka koostoimeliste intelligentsete transpordisüsteemide ELis kasutuselevõtu strateegia²⁴.

Hoonete renoveerimise edasiseks kiirendamiseks ja puhta energiaga varustatud hoonetekogumile ülemineku toetamiseks käivitab komisjon praegu **Euroopa hoonete algatuse** (I lisa), milles on ka „arukate hoonete aruka rahastamise“ komponent. Selle uue algatusega, milles osalevad ka Euroopa Investeerimispank ja liikmesriigid, võidakse **kuni 2020. aastani vabastada täiendavad kümme miljardit eurot avaliku ja erasektori vahendeid** hoonete energiatõhususe ja hoonetes taastuvenergia kasutamise vajadusteks, aidata välja arendada ulatuslikku valikut rahastamiskõlblikke projekte ning luua energiatõhususplatvorm igas liikmesriigis. Algatuse eesmärk on ka suurendada usaldust turul puhas energiast tarbitavate hoonete vastu: selleks tehakse investoritele ja muudele sidusrühmadele kättesaadavaks tehnilised ja finantstõhususe andmed Euroopa enam kui 7 000 tööstusala ja hoonete energiatõhususe projekti kohta ning koostöös finantssektoriga luuakse konsensuslik raamistik puhta energia hoonetesse investeerimise lepingute allkirjutamiseks, et võimaldada selliste projektide sihikindlamat ja ühtlustatumat rahastamist. See toob kaasa suured investeeringud elu- ja töötõngimuste parandamisse ning kliimaalased ja energiasäästueelised; samuti luuakse sellega töökohti ja kaasatakse investeeringuid. Euroopa hoonete algatus annab tõuke Euroopa ehitustööstusele, mille ees seisab praegu terve rida majandus- ja sotsiaalprobleeme. Hoonete energiatõhususe algatus võib olla üks juhtivaid tegureid selle sektori ja tema tööjõu ajakohastamisel.

Energiamahukad tööstusharud (nt terasetootmine ja autotööstus) peavad jätkama jõupingutusi energiatõhususe suurendamiseks. Sellised investeeringud teenivad end üldiselt tasa vähendatud energiakulude kaudu. Uutel sektoritel, nagu kaitsetööstus, on suuri ja seni veel kasutamata võimalusi energiatõhususe suurendamiseks ja seega kulude kokkuhoiuks, mis avaldab otsest positiivset mõju riikide eelarvele.

Ökodisain ja energiamärgistuse kasutamine mängivad edaspidigi tähtsat osa tarbijatele energia- ja ressursisäästu tagamisel ning Euroopa ettevõtjatele äri võimaluste loomisel. Pärast hoolikat kaalumist otsustas komisjon meetmed tugevamini keskendada toodetele, mille energiasäästupotentsiaal on kõige suurem, ning ringmajandusele.

²⁴ COM(2016) 766.

Komisjon võtab vastu paketi, milles on ökodisainialane tööplaan aastateks 2016–19 ja mitmeid tootepõhiseid meetmeid²⁵. Ökodisainialases tööplaanis on esitatud komisjoni prioriteedid järgmiseks kolmeks aastaks, sealhulgas kehtivate tootepõhiste meetmete ülevaated, et hoida neid ajakohastatuna uute tehnoloogialaste arengusuundumustega, samuti uute toodete uurimine eesmärgiga võtta vastu õigusakte veel kasutamata võimaluste ärakasutamiseks. Kokkuvõttes võivad kõik ökodisainialases tööplaanis esitatud meetmed anda aastaks 2030 aastast primaarenergia kokkuhoidu üle 600 TWh, mis on võrreldav ühe keskmise suurusega liikmesriigi aastase primaarenergiatarbimisega. See tagab, et Euroopa säilitab oma juhtiva koha maailmas toodete energiatõhususe normide alal ning toob ka edaspidi tarbijatele ja ettevõtjatele majandus- ja keskkonnakasu.

3. SAAVUTADA LIIDRIPOSITSIOON TAASTUENERGIA ALAL KOGU MAAILMAS

Euroopa taastuenergiasektoris töötab rohkem kui 1 100 000 inimest²⁶ ja Euroopa on ikka veel maailmas juhtpositsioonil tuuleenergia kasutamise alal. 43 % kogu maailmas paigaldatavatest tuuleturbiinidest on valmistatud väheste suurte Euroopa tootjate poolt. Pääksee- ja tuuleenergia kulude vähenemist on tagant tõuganud ELi ambitsioonikas poliitika. See on muutnud taastuenergia odavamaks ja kergemini kättesaadavaks kogu maailmas. Kuigi Euroopa on kaotanud oma juhtiva koha pääkseepaneelimoodulite tootmises impordiks, luuakse suurem osa pääkseepaneelide paigaldamisega seotud lisandväärtusest Euroopas²⁷.

Suurimad tööandjad Euroopa taastuenergiasektoris on tuuleenergia, fotogalvaanilise pääkseeenergia ja tahke biomassi tootjad. Fotogalvaanikatööstuses vähenes siiski töökohtade arv: tööhõive fotogalvaanikasektoris oli 2014. aastal natuke rohkem kui üks kolmandik 2011. aasta tasemest, kuna selle sektori tootmisvõimsus vähenes²⁸. Tuuleenergia arvele langes enamik ELi taastuenergiasektori töökohtade arvust. Ajavahemikul 2005–2013 suurenes Euroopa tuuleenergiasektori käive kaheksa korda ja selle sektori ELis teenitud sissetulekuid hinnatakse ligikaudu 48 miljardile eurole²⁹. Samal ajavahemikul suurenes tuuleenergiasektoris töötajate arv viis korda, kusjuures 2014. aastal oli selle sektoriga seotud töökohtade arv 320 000³⁰. Komisjon soovib osa võtta ka tootjate esitatud algatustest, mille eesmärk on toetada ELi ülemaailmset liidripositsiooni taastuenergeetikas ja puhta tehnoloogia valdkonnas üldiselt.

Euroopa Ülemkogu on seadnud **eesmärgi, et 2030. aastal peaks taastuenergia moodustama ELis tarbitavast energiast vähemalt 27 %**. See miinimumeesmärk on siduv ELi tasandil, kuid see ei tähenda, et see siduv eesmärk seataks liikmesriikidele. Selle asemel võtavad liikmesriigid endale kohustuse anda oma panus ühendatud riiklike energia- ja kliimakavade³¹ kaudu, mis moodustavad osa majanduse juhtimise ettepanekust, mille eesmärk on ELi eesmärgi saavutamine. Kaasliikmesriikide surve, mida avaldatakse kavadele piirkondlike konsultatsioonide kaudu, ja võimalus, et komisjon esitab soovitusi, samuti üldine poliitikaraamistik, mis on loodud muude käesoleva paketi õigusaktidega, peaksid innustama liikmesriike võtma endale suuri kohustusi ja mitte lubama niisama „kaasasõitmist“. Kui

²⁵ COM(2016) 773; C(2016) 7764, 7765, 7767, 7769, 7770 ja 7772.

²⁶ EurObserv'ER, 15th edition, 2015.

²⁷ Taastuenergia direktiivi uuesti sõnastamise mõju hinnang, SWD(2016) 418. Vt ka järgmine uuring: http://gramwzielone.pl/uploads/files/Solar_Photovoltaics_Jobs_Value_Added_in_Europe.pdf.

²⁸ EurObserv'ER, 15th edition, 2015.

²⁹ EurObserv'ER, 15th edition, 2015.

³⁰ EurObserv'ER, 15th edition, 2015.

³¹ Seda käsitletakse energialiidu juhtimist käsitlevas uues määruses, COM(2016) 759.

komisjon teeb kas ambitsioonide või rakendamise tasandil kindlaks mingi lünga tekkimise võimaluse, eelkõige seoses taastuenergia või energiatõhususega, võib ta võtta vajalikud meetmed, et vältida sellise lünga tekkimist või et lünk täita. Eesmärkide tase vaadatakse tulevikus läbi kooskõlas ELi rahvusvaheliste kohustustega.

Majanduskasvu taastuenergiasektoris peaks tagama kõige innovaativsem tehnoloogia, mis aitab vähendada kasvuhoonegaaside heidet. Kooskõlas pikaajaliste CO₂-heite vähendamise eesmärkidega on taastuenergialahenduste ülemaailmseks turuprognosiks aastatel 2014–2035 hinnatud 6 800 miljardit eurot,³² kusjuures suurem kasvupotentsiaal on väljaspool Euroopat. Viimastel aastatel on investeringud taastuenergia tootmisse moodustanud üle 85 % kõikidest elektritootmisse tehtud investeringutest; enamik investeringutest on tehtud madalpingealal, täpsemalt jaotusvõrkudes. Uute ettepanekutega tahetakse tugevdada seda tendentsi, näiteks isetootmist pidurdavate takistuste kõrvaldamisega.

Taastuenergia direktiivi³³ ja ettepanekutega elektrituru uue kujunduse kohta³⁴ luuakse õigusraamistik, millega tagatakse **ühesugused tingimused** igale tehnoloogiale, mis ei sea ohtu meie kliima- ja energiaeesmärke. Elekter mängib väga olulist osa üleminekul puhta energia süsteemile. Taastuenergia osatähtsus elektritootmises on suurenenud 29 %ni ja jõuab ligikaudu pooleni ELi elektritootmise allikatest; peamiselt kasutatakse selliseid muutlikke allikaid nagu tuul ja päike. Suur osa sellest ühendatakse võrku detsentraliseeritult jaotusvõrgu tasandil. Turueeskirju on vaja kohandada selle arengu soodustamiseks, et aidata toime tulla muutlikkusega ja tagada elektrivarustuskindlus. Uus õigusraamistik tagab seepärast taastuenergiale kõik võimalused täielikuks osalemiseks elektriturul, samuti selle, et turuga seotud sätted ei diskrimineeri taastuenergia kasutamist.

Selleks et paremini kohaneda uute, enamasti muutlike taastuenergiaallikatega, peavad hulgimüügiturud edasi arendama eeskirju, eelkõige nägema ette sobivad eeskirjad, mis võimaldavad lühemate tähtaegadega kauplemist, et võtta arvesse vajadusi muutuva elektritootmise järele. Lubades kauplemist tähtaegadega, mis on lähemal kohustuste täitmise ajale, **premeerivad** hästi integreeritud lühiajalised elektriturud **paindlikkust** turul nii tootmise, nõudluse kui ka salvestamise alal. Lisaks kohandatakse turueeskirju, et taastuenergia tootjad saaksid täielikult osaleda elektrituru kõikides segmentides, sealhulgas süsteemiteenuste turudel, ja teenida sellega tulu.

Olemasolevate käitiste, väikeste taastuenergiakäitiste ja näidisprojektide puhul jääb alles **eelisjärjekorra andmine**. Muudele käitistele, sõltumata kasutatavast tehnoloogiast, kohaldatakse mittediskrimineerivaid kolmandate isikute juurdepääsueeskirju. Lisaks tuleks taastuenergia piiramist hoida võimalikult minimaalsel tasemel.

Need uued eeskirjad võimaldavad taastuenergia tootjatel teenida üha suurema osa oma tulust turult. Kuid turult teenitav tulu ei tarvitse täielikult katta taastuenergiaga seotud suuri kapitalikuluseid, eriti uue, alles esile kerkiva tehnoloogia puhul. Investorid vajavad ette ennustatavat poliitikat. Seepärast on taastuenergia direktiivis põhimõtteid, mida

³² Rahvusvaheline Energiaagentuur, World Energy Investment Outlook Special Report (Eriaruanne maailma energeetikainvesteringute väljavaadete kohta) 2014.

³³ COM(2016) 767.

³⁴ Turukujunduse algatus hõlmab elektridirektiivi uuesti sõnastamist (COM(2016) 864), elektrimääruse uuesti sõnastamist (COM(2016) 861), Energeetikasektori Reguleerivate Asutuste Koostööameti määruse uuesti sõnastamist (COM(2016) 863) ning uut määrust ohuvalmiduse kohta elektrisektoris (COM(2016) 862).

kohaldatakse taastuenergia tootmise toetamiseks pärast 2020. aastat ja millega tagatakse, et kui on vaja toetusi, siis on need kulutõhusad ja vähendavad turumoonutused miinimumini.

Edukaks taastuenergeetika integreerimiseks on edaspidigi vaja töökindlat ülekande- ja jaotusvõrgu taristut ning **hästi ühendatud üleeuroopalist elektrivõrku**. Euroopal on maailma kõige turvalisem elektrivõrk, kuid kuni aastani 2030 on sellesse vaja teha suuri investeeringuid. Komisjon teeb tihedat koostööd liikmesriikidega piirkondlikus kontekstis (Balti energiaturu ühendamise tegevuskava (BEMIP), Kesk- ja Kagu-Euroopa gaasivõrkude ühendamise rühm, Edela-Euroopa ja Põhjameri), et hõlbustada peamiste taristute arendamist. Ta on moodustanud ka eksperdirühma, kes nõustab Euroopa võrkude ühendamise 2030. aasta eesmärkide püstitamist ja saavutamist.

Kütmise ja jahutamise võimalusi on üldiste taastuenergia eesmärkide saavutamiseks liiga vähe kasutatud. Kütte- ja jahutusstrateegias³⁵ on esitatud üldine lähenemisviis. Nüüdse ettepanekuga innustatakse liikmesriike suurendama taastuvkütuste osa hoonete küttes ja jahutamises; kaugkütte ja -jahutuse käitajaid innustatakse avama oma võrgud konkurentsile ja võtma laialdasemalt kasutusele näiteks soojuspumpasid.

Bioenergia moodustab suure osa meie taastuenergia allikatest ja selline olukord jätkub ka tulevikus. See toob tööhõivet ja majandusarengut maapiirkondadesse, asendab fossiilkütuseid ja aitab tagada energiajulgeolekut.

Kütusetarnijaid innustatakse segama kütuseid, et aidata kaasa **täiustatud alternatiivsete transpordikütuste** väljaarendamisele, samas kui toidupõhiste biokütuste panust ELi taastuenergia eesmärkide saavutamisse üha vähendatakse. Transpordi elektrifitseerimine on samuti üks elektritururaamistiku peamisi eesmärke ja seda tugevdatakse sätetega, mis on seotud elektri jaeturuga.

Tahke biomass, mida praegu kasutatakse ELis kütmiseks ja elektri tootmiseks peamiselt kohalikul ja piirkonna tasandil ning mis põhineb metsatööstuse kõrvalsaaduste kasutamisel, on läbinisti kliimasõbralik. Kuid on tekkinud kartus, et kui selle kasutamine üha suureneb, võib halveneda kliimamõju. Kasuliku kliimamõju tagamiseks pikas perspektiivis on vaja vähendada metsadele tekitatavat lisakoormust.

Ringmajanduse ja biomassi mitmesuguste kasutusviiside kasulik koosmõju peaks olema suurem, eriti arvestades asjaolu, et puitu saab kasutada paljude hoopis suurema lisandväärtusega toodete saamiseks kui lihtsalt energia. Sellise koosmõju maksimaalseks edendamiseks tuleb riiklikku toetust, kas rahalist abi või soodustingimustel pääsu võrgusüsteemi, anda ainult biomassi tõhusale muundamisele energiaks, välja arvatud tõesti põhjendatud juhud, kus seda on vaja elektrivarustuskindluse tagamiseks.

Tänapäeval pärineb enamik kütteks ja elektritootmiseks kasutatavast biomassist metsast. ELi eri liikmesriikides ja muudes riikides on metsad ja nende majandamise tavad väga erinevad. ELi liikmesriigid on välja töötanud oma õigusaktid **metsade säästva majandamise kohta** ja teevad sellealast koostööd näiteks protsessi Forest Europe raames. Rida liikmesriike, kes impordivad suurtes kogustes biomassi energia saamiseks, on samuti kehtestanud biomassi säästva kasutamise sihtotstarbelised kavad, mida nad saavad jätkata komisjoni ettepaneku korral. Euroopa Komisjon jätkab ka puidu säästvat kasutuselevõttu ELi maaelu arendamise

³⁵ COM(2016) 51.

poliitika kaudu. Need meetmed täiendavad üksteist metsade säästva haldamise tavade toetamisel.

Seepärast teeb komisjon ettepaneku laiendada kehtivaid ELi säästlikkuskriteeriume nii, et need hõlmaksid kõiki bioenergia tüüpe. Esitatakse ettepanek uue lähenemisviisi kohta metsade biomassile ja see tugineb olemasolevatele metsade säästvat majandamist käsitlevatele õigusaktidele ja biomassi päritoluriigi maakasutus- ja metsandussektori kasvuhooonegaaside heite õigele arvestamisele. Jälgitakse biomassi tootmise ja energiavajadusteks kasutamise arengut ja vaadatakse see läbi energialiidu juhtimise kaudu.

4. PAKKUDA TARBIJATELE ÕIGLAST HINDA

Tarbijad on Euroopa Liidu tähelepanu keskmes. Energia on väga oluline kaup, mis on absoluutselt vajalik tänapäeva ühiskonnas täielikuks osalemiseks.

Üleminek puhtale energiale peab olema ka õiglane nende sektorite, piirkondade või haavatavate elanikkonnakihtide suhtes, keda see üleminek mõjutab.

Komisjon teeb ettepaneku reformida energiaturgu nii, et **anda tarbijatele rohkem võimu**, et nad saaksid rohkem kontrollida oma energiaalaseid valikuid. Ettevõtjate jaoks tähendab see suuremat konkurentsi. Kodanike jaoks tähendab see paremat teavet, võimalusi tegutseda aktiivsemalt energiaturul ja võtta paremini kontrolli alla oma energiakulud.

Esimene samm kodanike seadmisel energialiidu tähelepanu keskmesse on anda neile paremat **teavet** nende energiatarbimise ja kulude kohta. Ettepanekutes antakse tarbijatele õigus kasutada arukaid arvesteid, saada selgeid arveid ja võimaluse tarnijat kergemini vahetada. Ettepanekutega muudetakse tarnija vahetamine odavamaks ka sel teel, et kaotatakse lepingu lõpetamise tasud. Sertifitseeritud võrdlemisvahendid annavad tarbijatele usaldusväärset teavet neile pakutava kohta. Ettepanekutega nähakse ette usaldusväärsemad energiatõhususe sertifikaadid, millel on ka nn arukuse näitaja.

Käesoleva paketi osana suurendab komisjon läbipaistvust **teise kaht aastat hõlmava aruandega energiakulude ja -hindade kohta**³⁶. Energia hind mõjutab meie valikuid energiaallikate puhul, leibkondade kulutusi ja Euroopa konkurentsivõimet. Kuna EL sõltub 74 % ulatuses energia impordist, on ta jätkuvalt sõltuv ka muutlikest maailmaturu fossiilkütusehindadest. Viimastel aastatel on ülemaailmsed arengutendentsid vähendanud ELi energiaimpordi maksumust 35 % ja aidanud kaasa majanduskasvule. Elektri hulgimüügihinnad on praegu viimase 12 aasta madalaimad, gaasihinnad on langenud 50 % alates 2013. aastast ja naftahinnad 60 % alates 2014. aastast. Hinnaerinevused muude maailma riikidega võrreldes on vähenenud.

Kodumajapidamiste lõppkasutajahindades on suundumused teistsugused. Energiahindade langemist tasakaalustavad suurenevad võrgukulud ning valitsuste maksud ja tasud, kuna energiat kasutatakse sageli maksubaasina valitsemissektorile nii vajalike tulude saamiseks. Alates 2008. aastast on elektri jaemüügihinnad suurenenud ligikaudu 3 % ja gaasi jaemüügihinnad 2 %. Selle tulemusena on energiakulud veidi suurenenud, peaaegu 6 %ni leibkonna kuludest.

³⁶ COM(2016) 769.

Käesoleva paketiga tehtavate regulatiivsete muudatustega ja nihkumisega tsentraliseeritud tavapäraselt energiatootmiselt detsentraliseeritud, arukate ja vastastikku ühendatud turgude suunas muudetakse tarbija jaoks hõlpsamaks oma tarbeks energia tootmine, säilitamine, jagamine teistega või müümine turul – kas otse või energiakooperatiivi liikmena. Tarbijad saavad nõudlusele reageerida (n-ö pakkuda tarbimiskaja), kas otse või energiaagregatorite kaudu. Uus arukas tehnoloogia muudab tarbijate jaoks võimalikuks – kui nad seda soovivad – võtta kontrolli alla ja aktiivselt juhtida oma energiatarbimist ja ühtlasi muuta see mugavamaks. Tänu nendele muudatustele saavad kodumajapidamised ja ettevõtjad paremini osaleda energiasüsteemis ja reageerida hinnasignaalidele. See nõuab ka hulgi- ja jaehindade „lagede“ kõrvaldamist ning samas tagab haavatavate kodutarbijate täieliku ja nõuetekohase kaitse. Uute õigusakti ettepanekutega luuakse ka uusi ärivõimalusi uutele ja innovaatilistele ettevõtjatele, kes soovivad pakkuda rohkem ja paremaid teenuseid. See hõlbustab innovatsiooni ja digiteerimist ning võimaldab Euroopa ettevõtjatel panna rõhku energiatõhususele ja vähese CO₂-heitega tehnoloogiale.

Kütteostuvõimetus on tõsine probleem kõikides ELi liikmesriikides; selle põhjused on väike sissetulek ja elamute vähene energiatõhusus. ELi väikseima sissetulekuga majapidamistes moodustasid energiakulutused 2014. aastal ligikaudu 9 % nende üldkulutustest³⁷. Seda on 50 % rohkem võrreldes olukorraga kümme aastat tagasi ja palju rohkem, kui kulub energiale keskmisel leibkonnal. Käesoleva paketiga esitatakse uus lähenemisviis haavatavate tarbijate kaitsmisele ja tänu energiatõhususe alaste investeeringute toetamisele aidatakse ühtlasi liikmesriikidel vähendada tarbijate energiakulusid. Komisjoni energiatõhususalastes ettepanekutes palutakse liikmesriikidel võtta arvesse kütteostuvõimetus ja nõutakse, et nad rakendaksid prioriteetse ülesandena teatava osa energiatõhususmeetmetest majapidamistes, keda ohustab kütteostuvõimetus, samuti sotsiaalmajades. Nende pikaajaline renoveerimisstrateegia peaks samuti aitama kaasa kütteostuvõimetusleevendamisele. Osana energialiidu juhtimisprotsessi käigust peavad ka liikmesriigid jälgima kütteostuvõimetus ja sellest ette kandma, samas kui komisjon hõlbustab parima tava alaste kogemuste vahetamist. Peale selle teeb komisjon kooskõlas oma jõupingutustega anda tarbijatele rohkem võimu ja kaitsta neid ettepaneku rakendada teatavaid protseduurilisi kaitsemeetmeid, enne kui tarbija võrgust lahti ühendatakse. Komisjon loob ka kütteostuvõimetusle observatooriumi, mille ülesanne on esitada paremaid andmeid selle probleemi ja lahenduste kohta, samuti aidata liikmesriikidel võidelda kütteostuvõimetuslega.

5. HÕLBUSTAVAD MEETMED

EL teeb juba palju puhtale energiale ülemineku toetamiseks ja kolme peamise prioriteetse ülesande täitmiseks: esiteks energiatõhusus, teiseks ELi ülemaailmne juhtiv koht taastuvenergia kasutamises ja kolmandaks tarbijatele energia müümine õiglase hinnaga. Kuid teha on veel palju.

Osaliselt tähendab see ELi õigusraamistiku loomist aastateks pärast 2020. aastat – sellest tulenevad ettepanekud turukujunduse, energiatõhususe, taastuvenergia ja juhtimise kohta, millega täiendatakse algatusi, mis komisjon on juba esitanud kliimameetmete ja vähese heitega liikuvuse kohta³⁸.

³⁷ Vt töödokument kütteostuvõimetusle kohta (joonealune märkus 4 eespool).

³⁸ Vt teatis „Euroopa kiirem üleminek vähese CO₂-heitega majandusele“ (COM(2016) 500) ning teatis Euroopa vähese heitega liikuvuse strateegia kohta (COM(2016) 501).

EL peab üleminekut puhtale energiale hõlbustama ka muude oma käsutuses olevate vahenditega. Nende hulka kuuluvad paljud ELi poliitikameetmed: ELi õigusaktide täitmise tõhus tagamine, ELi rahastamise tõhus ja kooskõlastatud kasutamine ning sidusrühmadega partnerlussuhete sõlmimise toetamine.

Üleminek puhtale energiale ei toimu ilma kodanikuühiskonna ning piirkondade ja kohaliku tasandi **paljude sihtrühmade tegutsemiseta**. Linnad, piirkonnad, ettevõtjad, sotsiaalpartnerid ja muud sidusrühmad on vaja aktiivselt kaasata aruteludesse energiaülemineku üle, eelkõige seoses integreeritud energia- ja kliimakavadega, nii et nendes arvestataks õigesti eri piirkondade vajadusi.

Vajalikud meetmed kujunevad välja alles mingi aja jooksul. Energialiidu aastaaruande raames esitab komisjon rakendusmeetmed, millega hoogustatakse üleminekut puhtale energiale; need on esitatud koos selle paketiga ja nendele lisatakse vajaduse korral täiendavaid meetmeid.

Euroopa konkurentsivõime tugevdamiseks ja puhta energia tehnoloogia kasutuselevõtuks esitab komisjon käesoleva paketi osana **algatuse puhta energia valdkonna innovatsiooni kiirendamise kohta**³⁹. Selles algatuses esitatakse rida konkreetseid meetmeid selleks, et parandada õigus-, majandus- ja investeerimiskeskonda puhta energia tehnoloogia ja süsteemide innovatsiooni valdkonnas. Algatus lähtub Euroopa energiatehnoloogia strateegilisest kavast (SET-kava) ja jätkuvast tööst transpordialaste teadusuuringute ja innovatsiooni strateegilise kava (STRIA) alusel, kuid hõlmab ka väikse arvu integreeritud teadusuuringute, innovatsiooni ja konkurentsivõime prioriteete, millega toetatakse käesoleva paketi strateegilisi eesmärgi. Sellise tugevama prioriseerimisega aidatakse kaasa oluliste ressursside ümbersuunamisele programmist „Horisont 2020“ (vähemalt kaks miljardit eurot) ning aidatakse kaasa riiklike toetuste ja erainvesteeringute suunamisele kogu ELis. Lisaks katsetab komisjon rahastamises uut lähenemisviisi, millega toetatakse kõrgema riskitaseme ja tugevama mõjuga innovatsiooni puhta energia valdkonnas ning hoogustatakse Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi ning eelkõige teadmiskogukondade tegevust ettevõtluse edendamisel ning uuenduslike vähese CO₂-heitega ja energiatõhusate lahenduste läbilöömist turul.

Majanduskasvu ja töökohtade loomiseks peab ELi tööstus olema puhtale energiale ülemineku eesliinil. Komisjon toetab **ettevõtjate algatusi**, millega edendatakse ELi ülemaailmset juhtpositsiooni puhta energia ja vähese CO₂-heitega tehnoloogia valdkonnas. Need algatused peaksid olema suunatud ettevõtjate suhete tugevdamisele kogu väärtusahelas ja kaasama ka muid kui majandustegevuses osalejaid, nagu sotsiaalpartnerid ja tarbijaorganisatsioonid. Komisjon arutab asjaomaste sidusrühmadega ka vajadust luua „puhta energeetika valdkonna ettevõtjate foorum“, mis võiks koondada eri valdkondi (energeetika, transport, tootmine, IT jne) ning kus võiks ühiselt optimeerida puhtale energiale üleminekut ELi tööstuse jaoks tekkivaid eeliseid, samuti arutada, kuidas edendada meie ülemaailmset konkurentsivõimet ja rahvusvahelist koostööd.

Liikmesriigid peavad käsitlema ka puhtale energiale ülemineku mõju ühiskonnale, oskustele ja tööstusele ning peegeldama seda mõju oma riiklikes energia- ja kliimakavades. Komisjon uurib, kuidas paremini toetada seda **üleminekut söetööstus- ja CO₂-mahukates piirkondades**. Selleks töötab ta koostöös asjaomaste piirkondade turuosalistega välja suunised, eelkõige juurdepääsu kohta olemasolevatele vahenditele ja kavadele ning nende

³⁹ COM(2016) 763.

kasutamise kohta, samuti innustab ta neid sihtotstarbeliste platvormide kaudu vahetama häid tavasid, arutama tööstuse tegevuskavasid ja ümberõppe vajadusi.

Üldisemalt loob komisjon platvormid sektorite ja töötajate jaoks, et kohandada **oskusi** vajadustele, mis tekivad üleminekul puhtale energiale. Toetudes kogemustele, mis on saadud Euroopa oskuste tegevuskava⁴⁰ põhiste esimeste pilootkavadega autotööstuse ja meretehnoloogia sektoris, esitab komisjon 2017. aastal uue sektoritevahelise oskuste tegevuskava taastuenergia sektoris, mille keskmes on vähese CO₂-heitega tehnoloogia.

Käesoleva paketiga hoogustatakse ka ELi meetmeid **ebatõhusate fossiilkütusetootuste** kõrvaldamiseks vastavalt rahvusvahelistele kohustustele, mis on võetud G7 ja G20 raames ning Pariisi kokkuleppega. Allesjääv, kuid siiski oluline riiklik toetus naftale, kivisöele ja muudele CO₂-heite mahukatele kütustele moonutab jätkuvalt energiaturgu, muudab majanduse ebatõhusaks ning pärsib investeeringuid ja innovatsiooni puhtale energiale üleminekusse. Turukujunduse reform kõrvaldab eeliste andmise kivisöele, gaasile ja turbale ning piirab vajadust selliste tootmisvõimsuse mehhanismide järele, mis sageli põhinevad kivisöel. Komisjon seab sisse korrapärase järelevalve fossiilkütustele toetuste andmise üle ELis ja ootab liikmesriikidelt, et nad kasutaksid oma energeetika- ja kliimakavasid fossiilkütusetootuste järkjärguliseks kaotamiseks. Komisjon viib läbi õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) alusel ELi energia maksustamise raamistiku hindamise, et määrata kindlaks järgmised sammud fossiilkütusetootuste kõrvaldamise alal.

ELi **välis- ja arengukoostöö** poliitika on tähtis vahend puhtale energiale ülemineku toetamiseks kogu maailmas, samuti meie naaberriikide ja arengumaade partnerite abistamiseks selles protsessis⁴¹.

EL tugevdab koostööd Lääne-Balkani riikide, Türgi ning lõuna- ja idanaabritega energiatõhususe alal. Esimesed neli katseprojekti ehitussektori energiatõhususe investeeringute hoogustamiseks on käivitatud ja 2017. aastal seda kava arvatavasti laiendatakse suuremale arvule partnerriikidele. EL tugevdab ka hoonete energiatõhususe suurendamise rahastamist naaberriikide ja ühinemiseks valmistuvate riikide asjakohaste rahastamisvahendite kaudu.

Aafrika on ELi privilegeeritud partner ning Aafrika ja ELi energiapartnerlus loob raamistiku energeetikakoostööle. EL toetab ka Aafrika taastuenergiaalgatust.

Euroopa ettevõtjad saavad neid võimalusi kasutada, et pakkuda oma kõrgtaset energiatõhususe ja taastuenergia alaste saavutuste ekspordiga kogu maailma konkurentsiturgul, samuti investeerida nendesse valdkondadesse. EL püüdleb ambitsioonika keskkonnakaupade alase lepingu sõlmimise poole Maailmakaubandusorganisatsiooni kaudu ja taotleb nende kaupade ja teenuste liberaliseerimist, nendega kauplemise soodustamist ja investeerimist taastuenergia tootmisse oma kahepoolsete kaubanduslepingute kaudu.

II lisas „**Puhtale energiale ülemineku hoogustamine**“ tõstetakse esile mõnda valdkonda, kus juba lähiajal saab konkreetseid meetmeid tugevdada, ümber suunata või suurendada

⁴⁰ Vt teatis „Euroopa uus oskuste tegevuskava: koostöö inimkapitali tugevdamiseks ning töölesobivuse ja konkurentsivõime suurendamiseks“ (COM(2016) 381).

⁴¹ Vt teatis „Ettepanek Euroopa uue arengukonsensuse kohta – meie maailm, meie väärikus, meie tulevik“, COM(2016) 740, ja Euroopa välisinvesteeringute kava.

koosmõju, et toetada tööhõivet, majanduskasvu ja investeerimist Euroopasse. See peaks aitama ka liikmesriikidel täita 2020. aasta energia- ja kliimakoostusi ning võimaldama neil olla ambitsioonikas kohustuste võtmisel, kui nad kulutõhusust silmas pidades seavad sihte 2030. aastaks, ning samal ajal innustama muid avaliku ja erasektori sidusrühmi täielikumalt osalema üleminekus puhtale energiale.

6. KOKKUVÕTE

Kõiki energialiiduga seotud seadusandlikke ettepanekuid, mis komisjon esitas 2015. ja 2016. aastal, peavad parlament ja nõukogu käsitlema prioriteedina. Seda rõhutas ka Euroopa Ülemkogu märtsis 2016 ja seda toetas Euroopa Parlament. Saavutatut vaadatakse läbi 2017. aasta kevadisel Euroopa Ülemkogul.

Euroopa Parlament ja nõukogu peaksid säilitama käesoleva paketi üldise sidususe ja arvestama komisjoni varasemaid ettepanekuid näiteks heitkogustega kauplemise süsteemi, jõupingutuste jagamise, maakasutuse ja vähese heitega liikuvuse kohta.